

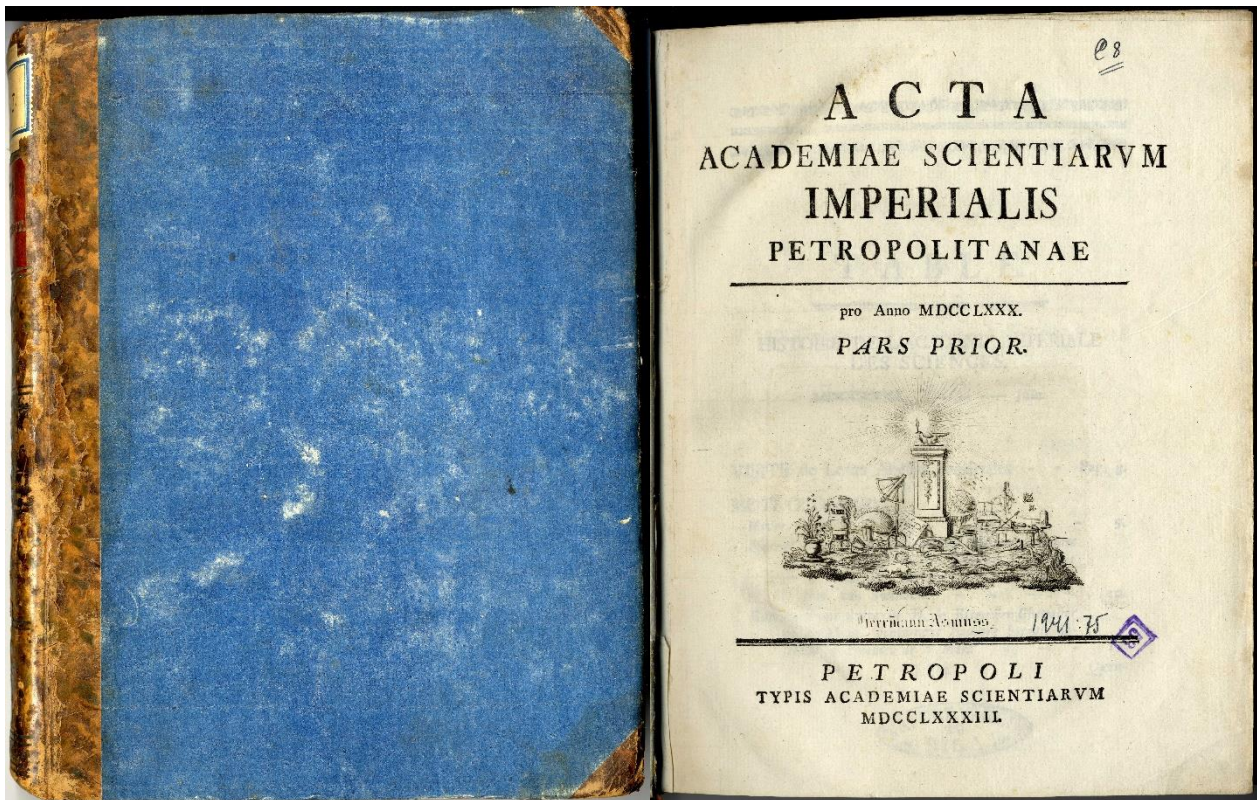


Kristīne Kuzņecova, Bc.sc.soc.

Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātāja

Pēterburgas Zinātņu akadēmijas rakstu krājumi Latvijas Universitātes Muzejā

Dažādas zinātņu nozares mēdz būt cieši savstarpēji saistītas. Ekoloģija nesaraujami saistīta ar citām dabas un zemes zinātnēm – bioloģiju, ģeoloģiju, ģeogrāfiju. Matemātiski aprēķini tiek veikti arī citās zinātnēs – fizikā, ķīmijā, astronomijā. Jebkuru zinātņu pagātņi un attīstību pēta attiecīgās zinātnes vēsture. Ar šīm zinātņu saistībām ir skaidrojams fakts, ka [Latvijas Universitātes Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekcijās](#) glabājas Pēterburgas Zinātņu akadēmijas 18. gs. beigās – 19. gs. sākumā izdotā rakstu krājuma 27 sējumi.



Pēterburgas Zinātņu akadēmijas rakstu krājuma sējuma
vāks

Pēterburgas Zinātņu akadēmijas rakstu krājuma sējuma
titullapa

Acta Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae (12 sējumi) un **Nova Acta Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae** (15 sējumi) ir daļa no Muzeja krājumā esošās Rīgas Dabaspētnieku biedrības (Naturforschender Vereins zu Riga) bibliotēkas. Katrs sējums ietver sevī tajā dokumentētā laika perioda notikumus (notikušās vizītes, gājienus, konferences) un jaunākās

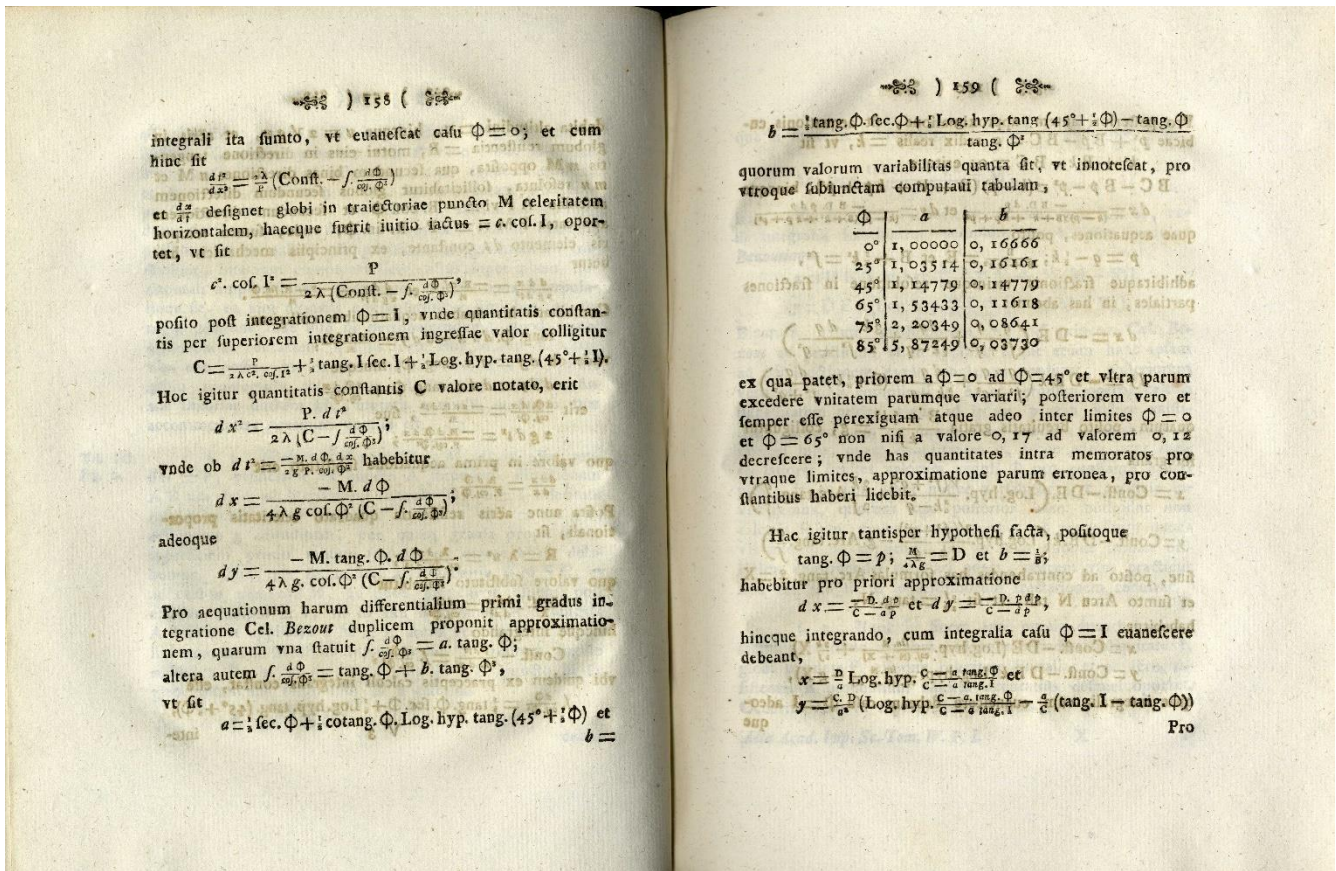
publikācijas meteoroloģijas, matemātikas, fizikas-matemātikas, fizikas un astronomijas nozarēs, kā arī iespiedkļūdu labojumus. Rakstu krājums izdots Pēterburgā franču valodā.

IV.		Page.	V.		Page.
<i>Quantité de Peau de pluie observée à St. Pétersbourg en 1778. 1779 & 1780 par M. Lexell</i>		17.	<i>NICOLAS FVSS. Intégration d'une espèce remarquable d'équations différentielles dans l'Analyse des fonctions à deux variables, par l'introduction de nouvelles variables</i>		76.
<i>Hauteurs de Peau dans la Néva observées par M. Lexell en 1778. 1779 & 1780.</i>		19.	<i>LEONH. EVLER. Problematis cuiusdam Pappi Alexandrini constructio</i>		91.
OUVRAGES, Machines & Inventions présentées ou communiquées à l'Académie pendant le cours du premier semestre de l'année 1780.		26.	<i>NICOLAUS FVSS. Solutio Problematis Geometrici Pappi Alexandrini</i>		97.
ACTA ACADEMIAE SCIENTIARVM IMPERIALIS PETROPOLITANAE					
ad Annum MDCCLXXX. Pars prior.					
Cum tabulis XI. aeri incis.					
MATHEMATICA		Pag.	PHYSICO-MATHEMATICA		
<i>LEONH. EVLER. Supplementum calculi integralis pro integratione formularum irrationalium.</i>		3.	<i>LEONH. EVLER. De motu libero plurium corporum filis colligatorum super plano horizontali</i>		107.
<i>— Nova methodus fractiones quascunque racionales in fractiones simplices resolvendi</i>		32.	<i>— De vi fluminis ad naves sursum trahendas applicanda</i>		119.
<i>— Evolutio Producti infiniti $(1-x)(1-x^2)(1-x^4)(1-x^8)$ etc. in seriem simplicem</i>		47.	<i>— De statum aequilibrii maris a viribus Solis et Lunae sollicitati</i>		132.
<i>— De mirabilibus proprietatibus numerorum pentagonalium</i>		56.	<i>W. L. KRAFFT. Disquisitio de Methodo construendi tabulas pro motu projectile in aere resistente</i>		154.
		NICO-	PHYSICA		
			<i>C. F. WOLFF. De pullo monstro, quatuor pedibus, totidemque alis instructo</i>		203.
			<i>P. S. PALLAS. Galeopithecus volans Camelli descriptus</i>		208.
			<i>IOH. LEPECHIN. Sertulariae species duae determinatae</i>		223.
): (3		I. G.

Pēterburgas Zinātņu akadēmijas rakstu krājuma sējuma saturs

Visražīgākie tā laika zinātnieki Pēterburgā bija:

- **Leonards Eilers** – Šveicē dzimis matemātiķis un fiziķis, lielāko daļu no savas dzīves pavadīja Prūsijā un Krievijā. 1727. gadā Krievijas imperatore Katrīna I uzaicināja Eileru strādāt Sanktpēterburgā par korespondētājlocekli Zinātņu akadēmijā.
- **Nikolass (Nikolajs) Fuss** – šveiciešu matemātiķis, lielāko dzīves daļu nodzīvojis Krievijā. Pārcēlās uz Sanktpēterburgu, lai kalpotu par Eilera matemātisko palīgu no 1773. līdz 1783. gadam, un tur palika līdz pat savai nāvei.
- **Volgangs Ludvikis Kraffts** – krievu izcelsmes vācu astronoms un fiziķis. 1768. gadā kļuva par Sanktpēterburgas Zinātņu akadēmijas asociēto biedru, bet vēl pēc trim (1771. gada 8. aprīlī) – par akadēmiķi. Strādāja kopā ar Eileru, palīdzot viņam veikt traktātu aprēķinus: “**Theoria motus lunae**”.



Viens no Pēterburgas Zinātņu akadēmijas rakstu krājumā publicētajiem rakstiem – Disquisitio de methodo construendi tabulas pro motu proiectilium in aere resistente (W. L. Krafft)

- [Kaspars Frīdrihs Vulfs](#) – vācu fiziologs un viens no embrioloģijas pamatlicējiem. 1767. gadā ar Leonarda Eilera palīdzību ieguva anatomijas nodaļas vadītāja amatu Sanktpēterburgas Zinātņu akadēmijā.
- [Johans Gotlībs Georgi](#) – vācu botāniķis, dabaszinātnieks un ģeogrāfs. Pēc plašām ekspedīcijām dažādos Sibīrijas reģionos, 1783. gadā kļuva par Krievijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķi Sanktpēterburgā.
- [Anders Džons Leksels](#) – somu-zviedru astronoms, matemātiķis un fiziķis, kurš lielāko dzīves daļu pavadīja Krievijā, kur viņš bija pazīstams kā Andrejs Ivanovičs Leksels. 16 Zinātņu akadēmijā nostrādāto gadu laikā publicēja 66 rakstus.
- [Pēteris Inohodcevs](#) – krievu astronoms. 1768. gada 10. oktobrī tika ievēlēts Zinātņu akadēmijā par palīgu, pamatojoties uz viņa iesniegto eseju “de nivellatione”. Divus gadus pirms tam strādāja Leonarda Eilera vadībā, piedalījās Eilera darbu un [Žorža Luija Leklerka, grāfa de Bifona](#) "Dabas vēstures" tulkošanā krievu valodā.

Akadēmijas dibināšanas ideja piederēja **Pēterim I**, kurš savu 18. gadsimta sākuma Eiropas ceļojumu laikā ieguva kuģu būves inženiera atestātu un tikās ar daudziem Anglijas un Holandes zinātniekiem (Antoniju van Lēvenhuku, Nikolasu Vitzenu, Frederiku Ruišu, Edmondu Haleju, Īzaku

Ņūtonu, Džonu Flemstidu), apmeklēja universitātes, kunstkameras. Šo ceļojumu laikā Pēteris I ieguva daļu no kolekcijām, kas turpmāk kļuva par pamatu [Kunstkamerai](#) - daļai no **Pētera Lielā Antropoloģijas un etnogrāfijas muzeja**. Tāpat arī šo ceļojumu laikā radās ideja par Zinātņu akadēmijas izveidi. Taču idejai nebija konkrētu nostādņu, kādai tad šai akadēmijai jābūt.

Pēc tam, kad 1721. gadā Krievija nonāca līdz 20 gadus ilgušā kara ar Zviedriju beigām ar uzvaru un nostiprinātām pozīcijām Baltijas jūras krastā, Pēteris I varēja pievērsties akadēmijas izveides plānošanai. Akadēmijas projekta formulēšanu viņš deleģēja savam personīgajam ārstam **L. Blumentrostam**. 1724. gada 28. janvārī Pēteris I projektu ar nelielām izmaiņām apstiprināja. Gadu vēlāk Pēteris I nomira, tā arī nesagaidīdams akadēmijas zinātniskās darbības sākumu. 1725. gada 27. decembrī notika svinīga pirmā publiskā Pēterburgas zinātņu akadēmijas sanāksme. Blumentrosts kļuva par **pirmo akadēmijas prezidentu**.

Laika gaitā mainījās vairāki oficiāli akadēmijas nosaukumi. No 1747. līdz 1803. gadam (ar 1777-1806 gadiem datējami LU Muzeja krājumā esošie rakstu krājuma sējumi) nosaukums bija **Imperiālā zinātņu un mākslas akadēmija Sanktpēterburgā**.

Informācija par Pēterburgas Zinātņu akadēmijas dibināšanu:

Князев, Г.А., Кольцов, А.В. (1964). *Краткий очерк истории Академии наук СССР*. Москва, Ленинград: Издательство «Наука».